

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Тетяна Коваленко,
*старший науковий співробітник Центру експертних
досліджень Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності НАПРН України*

До ідей, покладених в основу Бернської конвенції, людство йшло дуже довго, близько чотирьох століть — з моменту винахідництва книгодрукування та виникнення в середині XV століття масової літератури. Коли розповсюдження літературних і художніх творів стало вигідним промислом, люди замислилися про те, хто та за яких обставин має право відтворювати й поширювати твори, як гарантувати автору зв'язок з його твором, як розподілити виторг від реалізації твору між усіма учасниками процесу. Звісно, інтереси читачів, видавців, книготорговців і авторів не збігалися. Кожному хотілося віддати менше, а отримати більше.

Саме перспектива отримати надприбуток (абсолютний або відносний, як економію) і є першопричиною порушення авторських прав.

Специфіка порушень авторських прав полягає в тому, що вони виходять за межі внутрішнього державного права. При розгляді питань щодо порушення авторських прав судам необхідно спиратися не стільки на національне законодавство в цій сфері, а й як на норми міжнародного права.

Міжнародна система охорони авторських прав є складним механізмом, в основу якого, передусім, покладено лежить Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів в її численних редакціях.

Процес систематизації редакцій розглядався багатьма науковцями, зо-

крема Ю. Матвєєвим, М. Богуславським, О. Дзєрою.

Метою цієї роботи є систематизація процесу розвитку міжнародної системи охорони авторського права та розгляд проблем національного захисту авторського права й суміжних прав.

До середини XIX сторіччя поняття «авторське право» не існувало взагалі. Право власності поширювалося лише на конкретні матеріальні вироби мистецтва — картини, скульптури тощо. Починаючи із середини XIX століття авторське право стає самостійною формою власності. Створення університетів, публічних бібліотек, розвиток книжкової торгівлі, вивчення іноземних мов, можливість вільного пересування по Європі, розширення обігу книжок — усе це сприяло створенню нових умов для видавничої діяльності, що стала вигідним вкладенням капіталу, а твори інтелектуальної праці почали відповідати всім критеріям товару.

Товар, продукт праці, що виготовлений для продажу, обмін продуктів як товару виникають за певних історичних умов: на основі суспільного розподілу праці, коли продукти виробляються відокремленими виробниками, що спеціалізуються на виготовленні якогось одного продукту. Задоволення суспільних потреб здійснюється через купівлю-продаж на ринку.

Будь-який товар має дві властивості: споживчу вартість і вартість. Споживча вартість — здатність речі задо-

вольняти якусь потребу людини, тобто її корисність. Споживча вартість товару є носієм її другої властивості — вартості. Якщо споживча вартість — речова властивість товару, то його вартість — його суспільна властивість, що виражає суспільний характер праці товароіробників [3].

Копітка робота зі створення правового інструменту щодо охорони авторських прав була розпочата в Брюсселі у 1858 році під час проведення конгресу авторів творів літератури та мистецтва. Після цього відбулися конгреси в Антверпені (1861 та 1877 роках) і Парижі (1878 рік), з 1883 року робота була продовжена в Берні, де в 1886 році після трьох дипломатичних конференцій була створена міжнародна угода, що й отримала назву «Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів». Цей документ був підписаний десятима державами: Бельгією, Великобританією, Іспанією, Італією, Ліберією, Гаїті, Тунісом, Францією та Швейцарією. У вересні 1887 року представники цих держав, окрім Ліберії, обмінялися ратифікаційними грамотами й відповідно до ст. 20 через 3 місяці, 05.12.1887 року, Бернська конвенція набула чинності. Поряд із матеріально-правовими правилами, Бернська конвенція 1886 року містить і адміністративні правила. Всі її основні положення підлягали обов'язковому включенню до національних законодавств країн-учасниць у тих випадках, коли національні законодавства забезпечували менш сприятливий режим для власників авторських прав. У цьому виявилось прагнення засновників конвенції до уніфікації основних положень захисту авторських прав.

Датою набрання чинності Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів для України є 25.10.1995 року.

Одним з найбільш суттєвих правил, розроблених у Берні в 1886 році, було надання власникові авторських прав можливості не виконувати формально-

сті в країнах, де бажано здійснити захист, за умови, що власник виконав такі формальності в своїй країні.

На конференції 1886 року було оголошено про створення Бернського союзу, що складався з країн-учасниць і було обрано Міжнародне Бюро цього союзу. Були також передбачені правила приєднання до Бернської конвенції нових держав, порядок її зміни тощо. Одночасно була прийнята додаткова стаття та кінцевий протокол. Додаткова стаття підтвердила чинність всіх двосторонніх договорів, які встановлювали більш високий рівень охорони авторських прав. У протоколі містилися пояснення до деяких положень Бернської конвенції.

15.04.1896 року в Парижі відбулася перша конференція щодо зміни Конвенції 1886 року. На цей час до неї приєдналися 4 країни — Люксембург, Монако, Чорногорія, Норвегія. На цій конференції також були присутні спостерігачі від 14 країн — Аргентини, Болгарії, Болівії, Бразилії, Данії, Гватемали, Греції, Колумбії, Мексики, Перу, Португалії, Румунії, США та Швеції.

Серед нововведень 1896 року передусім необхідно згадати включення до конвенції поняття публікації та визначення його як «випуск копій». До важливих змін слід також віднести і уточнення до ст. 3, у згідно з яким охорона надавалася твору, що був вперше опублікований у країні-учасниці Конвенції, навіть у випадку, коли автор був громадянином країни, що не входила до Бернського союзу.

«1) Охорона, передбачена цією Конвенцією, застосовується:

(а) до авторів, які є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів як випущених у світ, так і не випущених у світ;

(б) до авторів, які не є громадянами однієї з країн Союзу, щодо їх творів, випущених у світ вперше в одній з цих країн або одночасно в країні, що не входить до Союзу, і в країні Союзу.

(2) Автори, які не є громадянами однієї з країн Союзу, але мають своє звичайне місце проживання в одній з таких країн, прирівнюються для цілей цієї Конвенції до громадян цієї країни.

(3) Під «випущеними у світ творами» слід розуміти твори, випущені за згодою їхніх авторів, який би не був спосіб виготовлення примірників, за умови, якщо ці примірники випущені в обіг у кількості, здатній задовольнити розумні потреби публіки, беручи до уваги характер твору. Не є випуском у світ представлення драматичного, музично-драматичного або кінематографічного твору, виконання музичного твору, публічне читання літературного твору, повідомлення по проводах або передача в ефір літературних або художніх творів, показ твору мистецтва і спорудження твору архітектури.

(4) Твір вважається випущеним у світ одночасно у кількох країнах, якщо він був випущений у двох або більше країнах протягом тридцяти днів після першого його випуску» [1].

Наступним етапом розвитку Бернської конвенції стала Берлінська конференція 1908 року. До цього часу до конвенції приєдналися ще 4 держави: Японія, Швеція, Данія, Ліберія. Крім цього, на конференцію були делеговані представники ще 19 країн. Ця конференція була найбільш плідною. Результатом її роботи був практично повний перегляд основних положень попередніх конференцій.

Нова редакція Бернської конвенції містила 30 статей. Основні її нововведення стосувалися чотирьох проблем:

1) текст Конвенції 1886 року ставить охорону авторських прав у залежність від умов і виконання формальностей, що передбачені в країні першої публікації. У ході Берлінської конференції було вирішено відмовитися від усіх формальностей, навіть у випадку, якщо в країні першої публікації вони існують;

2) «берлінський текст» Конвенції розширив коло об'єктів охорони. До об'єктів авторського права були включені твори хореографічні та пантомімічні, кінематографічні, фотографічні, твори архітектури. У новому тексті були визнані права композиторів на дозвіл адаптувати їхні твори для виконання апаратами механічного відтворення та публічне виконання цими інструментами;

3) були розширені права на переклад. Берлінська конференція визнала їх дійсність протягом всього строку дії авторського права без будь-яких обмежень;

4) Берлінська конференція встановила строк охорони авторського права, що становив 50 років після смерті автора.

У новій редакції Бернської конвенції було надано більш чітке визначення літературного та художнього твору. І, нарешті, у Конвенції 1908 року були визнані права автора на відтворення, публікацію та надання його творів у кінематографі.

У 1928 році відбулася Римська конференція. За період з 1908 до 1928 року до Бернської конвенції приєдналися такі держави: Австрія, Болгарія, Бразилія, Угорщина, Греція, Ліван, Марокко, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Сирія, Чехословаччина, Естонія, а також країни, що набули незалежності — Австралія, Ірландія, Нова Зеландія, Південно-Африканська Республіка.

Римська конференція проходила в період бурхливого розвитку засобів масової інформації та комунікацій, характерних для початку ХХ століття. Зокрема, це знайшло своє відображення у визнанні охорони прав авторів при трансляції по радіо їхніх творів (ст. 11bis), розширенні об'єктів охорони, визнання особистих прав авторів.

«1) Автори літературних і художніх творів користуються виключним правом дозволяти:

(i) передачу своїх творів в ефір або публічне повідомлення цих творів

ДО 20-РІЧЧЯ НАПРН УКРАЇНИ

будь-яким іншим способом бездротової передачі знаків, звуків або зображень;

(ii) будь-яке публічне повідомлення, чи то по проводах або засобами бездротового зв'язку, повторно переданого в ефір твору, якщо таке повідомлення здійснюється іншою організацією, ніж первісна;

(iii) публічне повідомлення передано в ефір твору за допомогою гучномовця або будь-якого іншого апарату, що передає знаки, звуки або зображення.

(2) Законодавством країн Союзу можуть бути визначені умови здійснення прав, передбачених попереднім пунктом; проте дію цих умов буде суворо обмежено межами країн, які їх встановили. Ці умови ні в якому разі не можуть зачіпати ні немайнових прав автора, ні належного автору права на одержання справедливої винагороди, що встановлюється, при відсутності згоди, компетентним органом.

(3) Дозвіл, наданий відповідно до пункту (1) цієї статті, оскільки не встановлено інше, не включає дозволу на запис переданого в ефір твору за допомогою приладів, що фіксують звуки або зображення. Проте законодавством країн Союзу може визначатися режим записів короткотермінового користування, здійснюваних радіомовною організацією власними засобами і для своїх передач. Цим законодавством може бути дозволене зберігання таких записів, зважаючи на їх виключно документальний характер, в офіційних архівах» [1].

Рівень охорони авторського права за Римською конвенцією був підвищений у зв'язку із включенням усних літературних творів (лекцій, промов, проповідей) до творів, що охороняються відповідно до ст. 2.

«(1) Термін «Літературні і художні твори» охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва, яким би способом і в якій би формі вони не були виражені, як-то: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звер-

тання, проповіді та інші подібного роду твори; драматичні і музично-драматичні твори; хореографічні твори і пантоміми, музичні твори з текстом або без тексту; кінематографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним кінематографії; малюнки, твори живопису, архітектури, скульптури, графіки і літографії; фотографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним фотографії; твори прикладного мистецтва; ілюстрації, географічні карти, плани, ескізи і пластичні твори, що відносяться до географії, топографії, архітектурі або наукам» [1].

До найбільш важливих нововведень Римського тексту Бернської конвенції необхідно віднести визнання особистих прав авторів, які зберігаються за ними навіть при відчуженні майнових прав.

Після Другої світової війни в Європі відновилися роботи в галузі міжнародного авторського права. Бернська конвенція знову зазнала суттєвих змін у Брюсселі в 1948 році. Основною метою конференції було прагнення досягти більш повної уніфікації положень Конвенції та національних законодавств з урахуванням нових умов наукового й технічного розвитку. Уніфікація положень застосування Бернської конвенції була досягнута завдяки посиленню її главенства над національними законодавствами.

Поміж конференцій, що вносили зміни та доповнення до Бернської конвенції, особливе місце відведено Стокгольмській конференції 1967 року. До того часу на міжнародній арені з'явилося багато країн, що розвиваються, країн зі специфічними проблемами, що потребували невідкладного рішення. Ці країни намагалися зменшити значущість Бернської конвенції та рівень охорони авторських прав з метою отримання більш вільного доступу до необхідних їм творам науки та культури. Власники авторських прав роз-

винених країн-учасниць Бернської конвенції лякалися такої тенденції та всіляко їй опиралися. Більш того, вони були готові до звуження меж Бернської конвенції при збереженні колишнього рівня охорони авторського права, тому що інше загрожувало їм економічним програшем.

Результатом боротьби на Стокгольмській конференції між двома основними тенденціями в міжнародному авторському праві став протокол, який надав країнам, які розвиваються, значні переваги перед раніше чинним текстом. Для країн, які розвиваються, протоколом було надано можливість обходити захист авторського права шляхом видачі ліцензій на відтворення та переклади чужих творів будь-яким особам. Більше того, ціла низка пропозицій протоколу становила абсолютно новий підхід до охорони авторського права.

До більш суттєвих змін, які були досягнені під час Стокгольмської конференції необхідно віднести: вдосконалення критеріїв застосування Конвенції та визначення поняття країни походження та публікації; визнання права на відтворення; особливий режим кінематографічних творів та творів, що прирівнюються до них; розширення особистих прав автора (особисті права існують незалежно від майнових прав навіть після їх відчуження); розширення строків охорони авторських прав. Конференція не прийняла рішення про пряме збільшення 50-річного строку охорони. Та на ній була схвалена спеціальна резолюція, що дозволяла країнам розробити особливу угоду про застосування між ними строку понад установлені 50 років після смерті автора; вперше було встановлено охорону на твори фольклору.

Бернський союз об'єднав багато країн і перетворився на потужну міжнародну структуру із захисту прав авторів, промисловців і комерсантів, які працювали в цій сфері. Та цей союз так і не був всесвітнім. Одночас-

но з Бернським союзом розвивався інший міждержавний союз з охорони авторських прав — Міжамериканська конвенція. Основа міжамериканської системи охорони авторського права була закладена Конвенцією про літературну та художню власність, яка була укладена в 1889 році в Монтевідео. Принципових розбіжностей між Бернською та американською системами не було, однак і об'єднати їх не було можливостей.

Крім Конвенції про літературну та художню власність, були також укладені Конвенція про охорону літературної та художньої власності (Мехіко, 1902 рік), Конвенція про охорону патентів на винаходи, промислових малюнків та зразків, товарних знаків, торговельних марок і літературної і художньої власності (Ріо-де-Жанейро, 1906 рік), Конвенція про охорону літературної та художньої власності (Буенос-Айрес, 1910 рік), Конвенція про охорону літературної та художньої власності, переглянута на VI Панамериканській конференції (Гавана, 1928 рік), Міжамериканська конвенція про авторське право на літературні, наукові та художні твори (Вашингтон, 1946 рік). Головним недоліком усіх цих конвенцій було неприєднання США. Хоча ця країна брала безпосередню участь у підготовці Міжамериканської конвенції про авторське право на літературні, наукові та художні твори, але так і не ратифікувала її на підставі того, що не бажала змінювати своє внутрішнє законодавство.

Питання про розробку єдиної конвенції виникало ще на Римській конференції 1928 року. Можливість такого об'єднання розглядалась обома сторонами із залученням експертів, було докладено зусиль для уніфікації обох систем для подальшого їх злиття або розробки нової конвенції. Однак Друга світова війна не дала змоги дійти єдиного рішення.

Після чергової зміни Бернської конвенції в Брюсселі міжнародна си-

стема охорони авторського права залишалась ефективним правовим інструментом у розпорядженні основних капіталістичних країн Західної Європи й деяких розвинених країн Азії та Америки. Однак головним недоліком для видавців і книготорговців була неучасть США, які відмовлялися приєднатися до Бернського союзу. Однак і американська поліграфічна промисловість почувала себе тісно у національних межах. Експортуючи свою друковану продукцію в країни-учасниці Бернського союзу, книгопромисловці та комерсанти зазнавали значних збитків, адже твори, вперше опубліковані в США, не мали правової охорони за їхніми межами. Саме ці обставини визначили прагнення США приєднатися до міжнародних систем охорони авторського права.

Роботи з розробки нової конвенції розпочалися у 1948 році та тривали 3 роки. У 1951 році був підготовлений проект конвенції, що був представлений на дипломатичній конференції в 1952 році. Єдиним питанням проекту було вирішити проблеми без змін національних законодавств майбутніх країн-учасниць.

Всесвітня конвенція про авторське право була прийнята в Женеві у вересні 1952 року на міжурядовій конференції за участю представників 50 країн. Конвенція набула чинності в вересні 1955 року.

Женевська конвенція примітна тим, що містить загальну декларацію про прагнення країн-учасниць конференції створити міжнародний правовий інструмент, який буде прийнятний для більш широкого кола країн і спрямований на полегшення розповсюдження творів інтелектуальної творчості з метою ліпшого міжнародного взаєморозуміння. У преамбулі до Конвенції підкреслювалося, що Всесвітня конвенція створюється на додачу до вже існуючих міжнародних угод — Бернської та Міжамериканської конвенцій і вони існують паралельно.

«Стаття XVII

1. Ця Конвенція ні в чому не зачіпає постанов Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів і належності до Спільки, утвореної цією Конвенцією.

2. Для застосування попереднього пункту до цієї статті додається Декларація. Ця Декларація є невід'ємною частиною цієї Конвенції для Держав, які на 1 січня 1951 року були учасниками Бернської конвенції або які приєдналися чи приєднуються до неї згодом. Підписання цієї Конвенції вищевказаними Державами означає також підписання ними Декларації. Будь-яка ратифікація або прийняття Конвенції, будь-яке приєднання до неї з боку цих Держав приводить до ратифікації, прийняття Декларації або приєднання до неї.

Стаття XVIII

Ця Конвенція не позбавляє сили конвенції та багатосторонні або двосторонні угоди авторського права, які діють або можуть бути введені в дію між двома або кількома американськими республіками, але виключно між ними. У випадку розходжень між положеннями однієї з цих чинних конвенцій чи положеннями угод з одного боку і положеннями цієї Конвенції з другого, або між положеннями цієї Конвенції і положеннями будь-якої нової конвенції, або будь-якої нової угоди, які могли б бути укладені між двома чи кількома американськими республіками після введення в дію цієї Конвенції, для сторін буде мати перевагу остання за часом укладена конвенція або угода. Права, отримані на будь-який твір на підставі конвенцій чи угоди, діючих в тій або іншій з Договірних Держав до набрання чинності цією Конвенцією в цій Державі, не зачіпаються.

Стаття XIX

Ця Конвенція не відміняє багатосторонні чи двосторонні конвенції або домовленості, які діють між двома чи більше Договірними Державами. У разі розбіжностей між положеннями таких існуючих конвенцій чи домов-

леностей та положеннями цієї Конвенції, положення цієї Конвенції матимуть переважну силу. Права, отримані в будь-якій Договірній Державі на підставі таких існуючих конвенцій чи домовленостей, які діють до набуття чинності цієї Конвенції, не зачіпаються. Ця стаття ні в чому не зачіпає положень статей XVII і XVIII цієї Конвенції» [4].

Основне правове навантаження у встановленні зв'язку між Бернською та Всесвітньою конвенціями несе додана до ст. 18 Декларація, що є невід'ємною частиною Всесвітньої конвенції, та має правове значення для країн-учасниць Бернського союзу станом на 01.01.1951 року або тих, які приєдналися пізніше.

«Держави-члени Міжнародної спілки з охорони літературних і художніх творів, які є учасницями Всесвітньої конвенції з авторського права,

Бажаючи зміцнити свої взаємовідносини на базі вказаної Спілки та уникнути всіляких конфліктів, які могли б виникнути в результаті одночасного існування Бернської конвенції та Всесвітньої конвенції,

Ухвалили за загальною згодою таку Декларацію:

а) Твори, країною походження яких, згідно із положеннями Бернської конвенції, є держава, яка вийшла після 1 січня 1951 року зі складу міжнародної спілки, утвореної цією Конвенцією, не користуватимуться в країнах Бернської спілки охороною, яку надає Всесвітня конвенція з авторського права.

б) Всесвітня конвенція з авторського права не підлягає застосуванню у відношеннях між країнами, зв'язаними Бернською конвенцією, в тому, що стосується охорони творів, країною походження яких, згідно з положеннями Бернської конвенції, є одна з країн Міжнародної спілки, утвореної цією Конвенцією» [4].

Аналізуючи положення Декларації передусім необхідно звернути увагу на

той факт, що ці положення по суті накладають обов'язки на країни, омиваючи їхню регіональну незалежність, що стало однією з причин для відмови багатьох країн від приєднання до Всесвітньої конвенції. Досконалих відносин між конвенціями не існувало.

Однак, обравши своїм основним правилом охорони інтереси власників авторських прав принцип національного режиму, Всесвітня конвенція містить низку матеріально-правових норм, наявність яких забезпечує необхідний мінімум охорони авторських прав у країнах-учасницях. До цих норм належать закріплення права перекладу та встановлення мінімального 25 строку охорони. Закріплюючи за власником авторських прав право перекладу, Всесвітня конвенція застосувала новий спосіб обмеження цього права шляхом видачі при певних обставинах «примусової ліцензії» на переклад.

Стаття III Всесвітньої конвенції не потребує від країн, в національних законодавствах яких існують вказівки щодо виконання необхідних заходів для охорони авторського права, відмовитися від них. Зрештою, ця конвенція дозволяє країнам-учасницям вимагати виконання формальностей та інших умов для набуття і реалізації авторських прав і щодо всіх творів, уперше опублікованих на їхній території, і щодо творів національних авторів, незалежно від місця їх опублікування.

«1. Будь-яка Договірна Держава, за внутрішнім законодавством якої неодмінною умовою охорони авторського права є дотримання формальностей, якот: депонування примірників, реєстрація, застереження про збереження авторського права, нотаріальні посвідчення, сплата зборів, виготовлення або випуск у світ примірників твору на території цієї Держави, має вважати ці вимоги виконаними щодо всіх творів, які охороняються на підставі цієї Конвенції, і які вперше випущені в світ

поза територією цієї Держави і автори яких не є її громадянами, якщо, починаючи з першого випуску в світ цих творів, усі їхні примірники, випущені з дозволу автора або будь-якого іншого власника його прав, носитимуть знак © із зазначенням імені власника авторського права і року першого видання, цей знак, ім'я і рік випуску мають бути розташовані таким чином і на такому місці, які б ясно показували, що авторське право зберігається.

2. Положення пункту 1 цієї статті не заважають будь-якій Договірній Державі вимагати додержання формальностей або інших умов для одержання і здійснення авторських прав на твори, вперше випущених в світ на її території, або на твори її громадян, незалежно від місця випуску їх у світ.

3. Положення пункту 1 не заважають тому, щоб Договірна Держава вимагала від особи, яка звертається до суду, додержання в цілях судочинства процесуальних правил, як-от: представництва позивача адвокатом, допущеного до практики в цій Державі, або депонування позивачем примірника твору в суді або в адміністративному органі або як в тому, так і в іншому. Проте факт невиконання вказаних вимог не спричиняється до недійсності авторського права. Жодна із згаданих вимог не може бути поставлена громадянину іншої Договірної Держави, якщо така вимога не ставиться громадянам Держави, у якій проситься охорона.

4. У кожній Договірній Державі мають бути встановлені без будь-яких формальностей правові засоби, що забезпечують охорону не випущених у світ творів громадян інших Договірних Держав.

5. Якщо будь-яка Договірна Держава надає охорону більше ніж на один період часу і якщо тривалість першого такого періоду перевищує один із мінімальних строків охорони, передбачених статтею IV цієї Конвенції, то ця Держава може не застосову-

вати положення пункту 1 цієї статті як до другого, так і до наступних періодів охорони» [4].

Варто зауважити також такі положення Всесвітньої конвенції: 1) ніякі застереження до цієї Конвенції не допускаються. Тож, країна, що до неї приєдналася, приймає всі її положення без винятку; 2) всі спори між країнами-учасницями Конвенції щодо її тлумачення або її використання, не вирішені сторонами, передаються на розгляд до Міжурядового Комітету, до складу якого входять представники 12 країн-учасниць Всесвітньої конвенції.

Всесвітня конвенція про авторське право була розроблена та прийнята на спеціальній конференції, що була складена під егідою ЮНЕСКО і відбулася у Женеві в 1952 році.

Головною метою Всесвітньої конвенції стало створення універсального режиму для охорони та захисту авторських прав на літературні, наукові й художні твори на міжнародному рівні. Маються на увазі такі різновиди творів як письмові, музичні, драматичні й кінематографічні, твори живопису, графіки та скульптури.

У Всесвітній конвенції досить чітко регламентується порядок публікації творів, оформлення авторства, конкретні гарантії матеріальних і нематеріальних прав авторів. У ній передбачається, зокрема, що період охорони авторського права не може бути коротшим за життя автора і 25 років після його смерті.

Приділяється увага правовим аспектам питань, пов'язаних з перекладом літературних творів. Встановлюється процедура видачі ліцензії на переклад.

Дія Всесвітньої конвенції поширювалась і в Україні, позаяк колишній СРСР приєднався до неї у 1973 році. Рішенням Верховної Ради України від 23.12.1993 року було затверджено приєднання України до Всесвітньої конвенції як правонаступниці. Датою набуття чинності для України є 17.01.1994 року.

Система міжнародної охорони авторського права у своїй основі базується на праві внутрішньодержавному. Бернська, Всесвітня та Римська конвенції створені за принципом національного регулювання з гарантією обов'язкового мінімуму охорони. Незважаючи на приєднання до Бернської конвенції та інших міжнародних договорів у сфері авторського права, в Україні продовжується зростання порушень авторських прав. Зазначене свідчить про те, що ні гарантований обов'язковий мінімум охорони авторського права, ні норми Закону України «Про авторське право і суміжні права» не достатні на сьогоднішній день для ефективного впливу на скрутне становище в галузі охорони авторських прав у нашій країні.

Одним з напрямків запобігання порушенням авторського права та їх припинення є відведення більш значної ролі органам внутрішніх справ. У більшості країн світу в органах поліції та прокуратури існують спеціальні відділи, що опікуються лише питаннями охорони інтелектуальної власності, зокрема й і охорони авторських прав. Тим паче, що важелі впливу для цього існують.

Так, Кримінальний кодекс України встановлює відповідальність за порушення авторських і суміжних прав у ст. 176, де зазначено, що відпові-

дальність настає за незаконні відтворення, розповсюдження чи інше використання творів, які є об'єктом авторського права, без дозволу авторів, якщо ці дії спричинили шкоду в значному розмірі.

Крім цього, у ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачається адміністративна відповідальність за незаконне використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Також варто згадати ст. 164-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що встановлює адміністративну відповідальність за незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, а також ст. 164-13 Кодексу України про адміністративні правопорушення, що встановлює адміністративну відповідальність за порушення законодавства, котре регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва.

Зазначене мінімізує державні втрати від недоодержання у вигляді податків Унаслідок порушення в галузі авторських і суміжних прав. ♦

Список використаних джерел

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів : Паризький Акт від 24.07.1971 року, змінений 02.10.1979 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051.
2. Матвеев Ю. Г. Международные конвенции по авторскому праву / Матвеев Ю. Г. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Международные отношения, 1978. — 176 с.
3. Товар [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : <http://slovari.yandex.ru/БСЭ/товар>.
4. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_052.

Надійшла до редакції 14.05.2013 року